

Adatok a Biodiverzitás Napokon Gyűrűfűn előkerült recésszárnyú fajokról (Neuroptera)

ÁBRAHÁM LEVENTE

Somogy Megyei Múzeum, H-7400 Kaposvár Fő utca 10., Hungary,
e-mail: labraham@smmi.hu

ÁBRAHÁM, L.: *Contribution to the knowledge of the lacewing fauna recorded at Gyűrűfű on the Biodiversity Days.*

Abstract: In the course of 2006-2008 Biodiversity Days were organized at Gyűrűfű (SW Hungary) from the purpose of the survey of local fauna. Altogether 32 lacewings were recorded by lamp, portable light traps and sweeping the foliage in the sampling site (1 km²) covered different habitats. The most interesting species are *Mantispa styriaca* (Poda, 1761) and *Dendroleon pantherinus* (Fabricius, 1787) from nature conservation point of view.

Keywords: Biodiversity day, lacewing, Neuroptera, Hungary, Gyűrűfű

Bevezetés

Az ökológusok már a 80-as évek elején világszerte felfigyeltek a biodiverzitás csökkenésére, a fajok kihalásának egyre gyorsuló ütemére. Azonban nemzetközi szinten a biodiverzitás megőrzése csak az ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencia keretében a „Biológiai Sokféleség Egyezmény” 1992-ben Rio de Janeiróban történt aláírása után került igazán a figyelem középpontjába és emelték az államok - köztük Magyarország is - hivatalos kormányzati politikává.

Am a nagyobb közfigyelem automatikusan nem járt együtt a probléma megoldásával. Napjainkban a biodiverzitás csökkenés még súlyosabb probléma, mint valaha. Így a világban egyre több akció, természetvédelmi intézkedés születik helyi szinten a biodiverzitás megőrzésére.

Két híres ökológus Edward O. Wilson és Peter Alden Massachusetts államban 1998-ban először szervezte meg a „Biodiverzitás Napot” azzal a céllal, hogy ismét felhívják az emberiség figyelmét a drasztikus méretekben pusztuló növény-, és állatfajokra.

A Biodiverzitás Napokon résztvevő szakemberek kb. 1 km²-nyi területen 24 óráig mintavételezést végeznek saját csoportjukban, s azt értékelve hívják fel a terület növény-, és állatvilágának gazdagságára vagy csökkenésére a lakosság figyelmét.

Magyarországon először Kovács Tibor kezdeményezte az I. Magyar Biodiverzitás Nap megszervezését az Európában már egyre szélesebb körben terjedő amerikai mintára. Hazánkban 2006-ban indult el a Magyar Biodiverzitás Nap rendezvénye Gyűrűfűn, ezt követte különböző évszakokban 2007-ben és 2008-ban is egy-egy mintavételezés. Ennek tükrében már egyre több adat gyűlt össze ahhoz, hogy alapvetően nem tudományos céllal szervezett felmérésből mégis rövid tudományos jellegű közlemények születhessenek hozzájárulva a terület alapfauna és flóra feltáráshoz.

A recésszárnnyúak fajszaa hazánkban kb. 130 faj, ezzel a recésszárnnyúak a rovarok között a kisebb fajszaú rendek közé tartoznak. Főként ragadozó életmódjuk miatt általában egyedszaú alacsony. Természetvédelmi szempontból a rovarok között a nagytermetű hangyalesők között több fajuk védett. A hazai védett fajok száa: 5, de a fauna kb. 25%-a tekinthető veszélyeztetettnek.

E rövid dolgozat célja, hogy a Biodiverzitás Napokon előkerült fajok listájának közreadása, amellyel szeretnénk felhívni a figyelmet Magyarországon is a biodiverzitás csökkenésére és a recésszárnnyúak veszélyeztetettségére.

Anyag és módszer

A bevezetőben említett „Biodiverzitás Nap” eredeti koncepciójától a Gyűrűfűn 2006-2008 között rendezett Magyar Biodiverzitás Napi mintavételezések sem tértek el. Egy meghatározott mintavételi területen, ami kb. 1 km² bármely technikával minél több fajt kellett kimutatni.

A recésszárnnyúak mintavételezéséhez a legáltalánosabban nappal a fű-, és lombhálózást, éjszaka pedig a lámpán történő gyűjtést vagy fénycsapdázást szokták alkalmazni. Ezekről a módszerekről a jelenlegi mintavételezések során sem tértem el.

A lámpázás alkalmával 160W-os HLMI lámpát használtam kiegészítve egy 18 W-os „black light” típusú fénycsővel. A jobb eredmény érdekében mintavételi alkalmakként még 2-3 db 8 W-os szintén „black light” típusú fénycsővel felszerelt, hordozható fénycsapdát is üzemeltettünk a területen.

A rendezvényen száas szakember végzett a legkülönbözőbb módszerekkel (pl. fűhálózás, Maleise-csapda, stb.) mintavételezést, ezekből szárazó egy-két recésszárnnyú példányt is átadták meghatározásra.

Eredmények és értékelés

Gyűrűfűn a Magyar Biodiverzitás Napot három alkalommal rendezték meg különböző időpontokban (2006.05.20.; 2007.06.22-23.; 2008.10.10-11.). Ez jó lehetőséget teremtett ahhoz, hogy a recésszárnnyú rovarokból is egy fajlistát állítsunk össze.

A kijelölt mintavételi területről összesen 32 faj vált ismertté.

Ezek között két védett faj (fogólábú fátyolka - *Mantispa styriaca*, párdücfoltos hangyaleső - *Dendroleon pantherinus*) található.

A továbbiakban megadom a kijelölt mintavételi területéről az előkerült fajok listáját, majd a fajok közül rövid jellemzést adok azokról, amelyek természetvédelmi vagy faunisztikai szempontból figyelemreméltók. A fajok sorrendjét és nevezékát ASPÖCK et al. (2001) munkája alapján állítottam össze.

A fajok listája:

Osmylidae

Osmylus fulvicephalus (Scopoli, 1763)

Chrysopidae

Nothochrysa fulviceps (Stephens, 1836)

Nineta flava (Scopoli, 1763)

Nineta guadarraensis principiae Monserrat, 1980

Chrysotropia ciliata (Wesmael, 1841)

Chrysopa perla (Linnaeus, 1758)

Chrysopa formosa Brauer, 1850

Chrysopa phyllochroma Wesmael, 1841
Chrysopa viridana Schneider, 1845
Chrysopa pallens (Rambur, 1838)
Dichochrysa flavifrons (Brauer, 1850)
Dichochrysa prasina (Burmeister, 1839)
Dichochrysa ventralis (Curtis, 1834)
Chrysoperla carnea (Stephens, 1836) s. l.

Hemerobiidae

Hemerobius humulinus Linnaeus, 1758
Hemerobius micans Olivier, 1792
Hemerobius lutescens Fabricius, 1793
Wesmaelius subnebulosus (Stephens, 1836)
Symphorobius pygmaeus (Rambur, 1842)
Symphorobius fuscescens (Wallengren, 1863)
Psectra diptera (Burmeister, 1839)
Drepanepteryx phalaenoides (Linnaeus, 1758)

Micromus variegatus (Fabricius, 1793)
Micromus angulatus (Stephens, 1836)

Coniopterygidae

Coniopteryx aspoECKi Kis, 1967
Coniopteryx borealis Tjeder, 1930
Coniopteryx hoelzeli Aspöck, 1964
Coniopteryx esbenpeterseni Tjeder, 1930
Coniopteryx lentiae H. Aspöck et U. Aspöck, 1964
Semidalis aleyrodiformis (Stephens, 1836)

Mantispidae

Mantispa styriaca (Poda, 1761)

Myrmeleontidae

Dendroleon pantherinus (Fabricius, 1787)

A Zselic recésszárnú faunája különösen a Zselici Tájvédelmi Körzet faunája jól fel-tárt, azonban ez még nem publikált, hanem a szerző doktori disszertációjában található (ÁBRAHÁM 1996.). Gyűrűfűn a Zselicből kimutatott fajok 68%-a került elő.

Veszélyeztetettsége miatt természetvédelmi szempontból az egyik legritkább faj a *Dendroleon pantherinus*. Lárvajának sajátos életmódja van. Természetes élőhelyén idős fák száraz odvaiban les zsákmányára. Azonban több alkalommal találtam vagy kaptam példányait pókhálóból, öreg dűledező-félben lévő épületekből. Gyűrűfűn 2008 őszén szintén egy ilyen helyről került elő. Ez is bizonyítja azt, hogyha természetes élőhelyéről már eltűntek az idős korhadó, odvasodó fák, akkor a faj urbánus környezetben az öreg házak padlásterében, száraz, korhadó gerendák között képes kifejlődni. Bár az ilyen típusú helyek is nagyon megfogyatkoztak. Hazánkban az egyre kevesebb idős állomá-nyú erdő miatt populációja csökkenő tendenciát mutat. A Dunántúli-dombságon többfé-lé előfordul: Mecsek, Külső-Somogy, Zselic: Kaposvár környéke, Gemenc.

A másik ismertté vált védett faj a területen a *Mantispa styriaca*. Ez a faj meleg, száraz élőhelyek jellegzetes védett faja. A száraz sziklagyepek, homoki gyepek és néhol meleg-kedvelő erdőkben erős populációi élnek. Lárvai részben parazita életmódot folytatnak pókfajokon. A Dunántúli-dombságon sokfelé előkerült legnépesebb populációit a Dráva-menti száraz homoki gypfoltokban találtam meg (ÁBRAHÁM 1998). Azonban a Zselicben más helyeken csak egy-egy példánya vált ismertté.

Köszönetnyilvánítás

Hálás köszönetemet szeretném kifejezni a Magyar Biodiverzitás Napok főszervezőjé-nek Dr. Kovács Tibornak, hogy immár sokadszorra megszervezte ezt a találkozót és ezzel jelentős mértékben felhívta a figyelmet hazánkban is a biodiverzitás megőrzésének fontosságára. Külön köszönöm gyűrűfűi vendéglátóinknak, a Friedrich házaspárnak a szíves fogadtatást és a sok információt szűkebb környékükről. Kívánom, hogy sikerüljön megőrizni az élőhelyek és a fajok sokféleségét ebben az „ökofaluként” működtetett szép kis településen.

Irodalom

- ASPÖCK, H., HÖLZEL, H. & ASPÖCK, U. 2001: Kommentierter Katalog der Neuropterida (Insecta: Raphidioptera, Megaloptera, Neuroptera) der Westpaläarktis. - *Denisia* 2: 1-606.
- ÁBRAHÁM L. 1996: A Dunántúli-dombság Neuropteráinak faunisztikai, állatföldrajzi és természetvédelmi vizsgálata. - Doktori dolgozat (kézirat) Pécs, pp. 1-124.
- ÁBRAHÁM, L. 1998: Natural protection studies on the neuropteroid (Megaloptera, Raphidioptera, Neuroptera) fauna of the Duna - Dráva National Park, II. - *Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat* 9: 269-289.